Archiv Göring 15

Het Slot Rozendaal of Rosendael.

[nur 1850?]

Wie, die in het schoone saisoen Gelderlands Eden doorreist, vergeet immer *Rozendaal* te bezoeken? *Rozendaal*, dat van oudsher, als een aangenaam lustoord bekend staat, en door ingezeten en vreemdeling om strijd bezocht wordt (*a*). En geen wonder: want lokten de fraaije fonteinen en grotwerken, die aldaar met zulk eene kwistige hand verspreid waren, vroeger de bezoekers derwaarts (*b*), thans doen het nog de schoone waterpartijen en de zeer bevallige aanleg, die het slot omgeven. Wat intusschen de kunst op *Rozendaal* mogt daarstellen, het haalt voorzeker niet bij de overschoone natuur-tooneelen, die de digte bosschen, hier en daar verspreide landhoeven, heuvelachtige grond en uitgestrekte vergezigten, aldaar bij afwisseling te bewonderen geven:

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

zoodat men nimmer onvoldaan deze heerlijkheid verlaat, alwaar voor het gemak en de behoorlijke huisvesting der vreemdelingen, door den bezitter, met de meeste naauwlettenheid gezorgd wordt (*c*).

Teregt mag men dus zeggen, dat *Rozendaal* de titel van *prachtigste bezitting van de Geldersche Graven en Hertogen*, haar eenmaal, door den oudheidkundigen VAN HASSELT (*d*), gegeven, met eere handhaaft. — Onder de vele en veelsoortige lustwaranden die *Gelderland* bezit, blijft deze Heerlijkheid eene der schoonste en bezienswaardigste; terwijl het statige, nog sporen van vroegere grootheid vertoonende, Slot, rijk is aan geschiedkundige herinneringen.

Vraagt men de muse der historie te vergeefs af, door wien en wanneer *het Slot Rozendaal* gesticht zij? — zeker is het, dat hetzelve reeds in het begin der veertiende eeuw, eene aanzienlijke bezitting moet geweest zijn (*e*), daar de Geldersche Graven, naar het gebruik dier tijden, nu en dan derwaarts hunne hofhouding overbragten, om aldaar, voor korteren of langeren tijd, hun verblijf te houden.

Zoo is het eene geschiedkundige daadzaak, dat Graaf REINOLD I (*f*) er dikwerf eenige dagen vertoefde, om er zich met de jagt en het houden van luisterrijke gastmalen te verlustigen (*g*).

Ook Graaf REINALD II (*h*) hield veelvuldig zijn verblijf op dit Slot, onthaalde er de Edelen des Lands en zijne Vorstelijke naburen, en rigtte er

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

steekspelen aan, terwijl hij aanzienlijke sommen aan de verbetering en verfraaijing van het huis en de vijvers te koste legde (*i*). Veel ook had deszelfs gemalin ELEONORA (*k*) met dit vorstelijk verblijf op: zij bragt er een gedeelte van haar smartvol leven door, en hield, zoo vóór, als ná het overlijden haars gemaals, aan de verbetering van dit Slot, met zorg, de hand (*l*).

Verhinderde de dood haar de volvoering te zien, van de door haar ontworpene verbouwing van dit Slot, — koelde de woede van den ontstanen burgerkrijg tusschen de HEECKERENS en BRONCKHORSTEN (*m*), zich mede aan de door haar aangevangen verbouwingen (*n*); de Engelsche Koningsdochter zoude zeker, zoo het aan hare keuze gelaten ware, het gansche Slot liever in vlammen hebben zien opgaan, dan het ten kerker te zien verstrekken voor een van hare zonen, voor REINALD III (*o*), die er, door den onverzoenlijken broederhaat van EDUARD (*p*) vervolgd, gedurende 5 jaren werd opgesloten.

Ook de volgende Graven en Hertogen, zoo uit het Guliksche, als Egmondsche huis, hielden gewoonlijk te *Rozendaal* eenen aanzienlijken hofstoet, waarbij al de pracht en weelde dier tijden, werd ten toon gespreid (*r*).

Tijdens de regering der Hertogen WILLEM (*s*) en REINALD VAN GULIK (*t*) werd het Slot geheel nieuw opgebouwd, en gedurende die van Hertog ARNOLD (*u*) werden deszelfs inkomsten verpand, om almede tot

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

landschen Stadhouder, vereerd werd, die er zich ook, somwijlen, met het jagtvermaak verlustigde (*zz*).

Van dezen kwam de Heerlijkheid aan deszelfs broeders-zoon, ASSUEER JAN Baron TORCK (*aaa*), die dezelve, bij zijn overlijden, op den 21sten Februarij 1793, naliet aan zijnen zoon REINHARD JAN CHRISTIAAN Baron TORCK (*bbb*), die in huwelijk had, Vrouwe GOSEWINA GEURDINA Baronnesse VAN NEUKIRCHEN *genaamd* NYVENHEIM (*ccc*), die de Heerlijkheid, ten behoeve harer kinderen beheerde. Zedert 1832 is Jonkheer ASSUERUS LUBBERT ADOLF Baron TORCK VAN ROZENDAAL, Lid der Ridderschap en Gedeputeerde Staten van Gelderland, Adjunct Houtvester van het derde Jagtdistrikt (*ddd*), zijnen voormelden Heer Vader in het bezit der Heerlijkheid opgevolgd, en wordt door dezen met veel zorg aan de verfraaijing van het goed gearbeid.

Had Hertog KAREL, bij den, in 1547, verleenden Giftbrief, *Rozendaal* weder als eene hooge Heerlijkheid, die hoog en laag regtsgebied, alsmede het regt van hooge jagt bezat, erkend, met de omwenteling van 1794 waren deze regten vervallen, en eerst in 1814, is *Rozendaal* als Heerlijkheid, een afzonderlijk Gemeente-Bestuur bezittende, hersteld (*eee*).

Wanneer men een oogenblik bij de vorenstaande mededeelingen stilstaat, dan kan niemand, dien het hart wel geplaatst is, ontkennen, dat er aan de bewondering, die al het natuurschoon over *Rozen-*

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

daal zoo kwistig uitgegoten, doet ontstaan, zich nog een ander gevoel paart, dat dit oord ons welgevallig maakt. Wij bedoelen de geschiedkundige herinneringen welke aan dit schoone plekje kleven, en wij zeggen dan den Dichter BOXMAN van harte na:

Wanneer de late zoon van ad'lijk voorgeslacht,
Door 't doodsche stamhuis dwaalt in de oude burggewelven,
En daar aan wand en muur in ridderlijke dragt,
Der vad'ren beelden ziet, vol majesteit en kracht,
Rilt hem een huivring aan en klein schijnt hij zich zelven.
Zoo krimpt mij 't hart in een als 'k *Rozendaal* aanschouw;
't Is mij een levend beeld der grooter voorgeslachten!
Die oude Gravenburg, die fiere torenbouw,
Die wijde reuzengracht, — 't maalt me alles trotsch en trouw
Dier Helden grootheid af, die tijd en lot verachtten.
Dat eeuwig eikenbosch, dat, ondoordringbaar digt,
Der vijv'ren nat omsuist met zijne donk're bladren;
Die stilte der Natuur, dat scheemrend twijfellicht,
't Stemt alles mij tot ernst; en, 't hart tot God gerigt,
Gloeit in mijn borst een sprank der vroomheid onzer vad'ren.
Die trotsche waterloop, zoo rijk aan pracht en sier,
Die beelden fier en stout, die bron en val bewaren,
Dat hoorn- en schelp-gewelf met ouderwetschen zwier,
't Verkondigt alles zaam oud Hollands rijkdom hier,
Door Neêrland niet geërfd, maar eeuwig weggevaren!
O, blijf zoo, *Rozendaal!* geen roekelooze hand,
Ontsier door nieuwen tooi uw oude prachtsieraden!
Maar blijf een denkgesticht naar onzer vad'ren trant,
Dat, als des oudooms beeld dat neêrziet van den wand,
De laatste neven spoort tot 't volgen van hun daden.

Dat *Rozendaal* ten allen tijde zangers heeft bezeten, die haar lof verkondigden, bewijst het tot

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

driemalen toe herdrukte werk van den Wel Eerwaarden Zeer Geleerden Heer JOHANNES D'OUTREIN (*fff*), getiteld: *Wegwijzer door de Heerlijkheid Roosendaal, ofte de Roosendaalsche vermakelijkheden, met een Geestelijk en Zedelijk oog beschouwt en in Dichtmaat gestelt* (*ggg*). 's Mans beschrijvingen zijn echter meer naauwkeurig dan fraai, en wij gelooven, dat hij, die des Heeren Is. AN. NYHOFF's *Wandelingen in een gedeelte van Gelderland*, tot gids kiest, daaraan eenen Prozaïschen geleider hebben zal, die hem den Poëtischen ligtelijk kan doen ontberen.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf